

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus »Fejérmegyei Napló a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására »Fejérmegyei Napló« cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesleljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. március 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felélős szerkesztő:

BILKEI FERENCZ.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szent-István-tér 1.

Egyes számok kaphatók: Rotter Izsák és Weisz Herman tőzsdéjében.

A protestantizmus.

„Nem vitatható dolog ma már, hogy a magyar protestantizmus válságos helyzetben van... A hitélet legteljesebb mértékben pang... Fásultak, dermedtek vagyunk...”

Igy olvastam ezt a mult héten egy protestáns lelkipásztor leveléből. Hogy a protestantizmus ezen pangást a katolikusoknak, az ultramontánoknak tudja be, mindenesetre csodálatos. Mert hiszen ugyanez a protestáns lelkipásztor mondja levelének végső szavaiban:

„Kérdem: ki tiltja meg, hogy a magyar protestáns egyház galád megtámadása, pusztítása és fosztogatása alkalomával a jogos önvédelemmel ne éljünk.”

Természetes, hogy a támadók, a pusztítók, a fosztogatók mi katolikusok vagyunk, a mit különben meg is mond a levél írója.

Hogy a protestáns hitélet pang, az nagy baj. Baj első sorban magunknak a protestánsoknak. Baj azonban a mi közös magyar hazánknak is. Mert vallásos, erkölcsös, Istenfélő, a lelkiismeret szigorú szavát rettegő ember, legyen az akár katolikus, akár protestáns, akár zsidó, egyszersmind jó hazafi is. Mig az, a ki lelkiismerete őrének csak a polgári hatal-

mat, csak a csodórt ismeri, a ki nem akarja tudni, hogy cselekedeteiről, még a legtitkosabbakról is számot kell adni a mindentudó Istennek, az ilyen embérből következőképen könnyen lesz anarchista, a családi élet, az erkölcsi s társadalmi rendnek megbontója.

Ha tehát a protestánsok kénytelenek bevallani, hogy náluk a vallási élet pang, az szomorú dolog. Mindannyiunkra nézve, a kik magyaroknak nevezzük magunkat. De hogy miért okoznak mindezekért bennünket, katolikusokat, miért mondják, hogy mi „rugdaljuk” őket, hogy „csóvákat vetünk” az ő házaikra, azt egyáltalán nem értjük?

Vajjon tudnának-e a protestánsok ebben a században egy helyet mutatni, a hol a katolikusok a protestánsok hitelvi dolgaiba avatkoztak, a hol a protestánsok vallásszabadságát megsértették volna? Sőt én úgy tudom, hogy akkor, a mikor a protestánsok vallásszabadságáról volt szó az Urak és Rendek házában, épen a katolikus püspöki kar tagjai voltak azok, a kik az indítvány mellett pártolólag felszóltak. Kaás Ivor báró, Magyarország elismert publicistája, a ki hívó protestáns ember, odaállott a néppárt soraiba és azt mondotta: küzdjünk együtt, a ti igazatok az én igazam is, a katolikusok sérelme a

protestánsok sérelme is, kösstünk tehát fegyverszövetséget, hisz minden pozitív hittel bíró embernek, még a Mózes hite szerint élő zsidónak is ellensége az a felvilágosodott szellem, a mely Istent s minden vallást megtámad. En ettől az embertől, de kivülé más hívó protestánsok vallomásaiból is ismerem, tudom, hogy a katolikusok igen szépen megférnek a protestánsok mellett s szükségtelen egymás ellen agyarkodniok, mikor sokkal hasznosabb közös ellenségünk is van, az Istent ismerni nem akaró felvilágosodottság.

A Fejérmegyei Napló bevallottan katolikus lap. Bárán merem azonban a kérdést feltenni, talál-e valaki e lap hasábjain bármi olyat, a melylyel mi mások vallási meggyőződését sérteni akarnók, tettünk-e bármi olyan nyilatkozatot, a melylyel mást az ő lelkiismereti szabadságában gátolni óhajtottunk volna? Igen! irtunk és fogunk irti a lanyhaságról, a politikában elkövetett visszaélésekről, jogtalanságokról, irtunk és fogunk irti ezután is a zsidóság minden irányban tulságos — de csakis a mértéket tullepő — hatalmi terjeszkedéséről, a melylyel a régi magyar fajt trónjának számolyává teszi: de igazságtalanul senkit, pláne vallási érzelmeiben soha megsérteni nem akarunk.

Igy látjuk ezt más katolikus lapok-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

Szép asszonyok.

Az asszony kint ült a házuk előtti kis folyosón és sütikérezett a kora tavaszi napsugárban. Lomposan, unott arccal nézte a kezeit, a szépen ápolt fehér kezeit, a miket a térdén kulcsolt össze a hanyag ülésben. Oldalt, a kis szurtos sötét konyhában élesen verte ki a kilenczet a régi módi szerkezet, a rózsás cifrájú vén óra. Az asszony egy kissé felneszelt és vékony, nyújtott hangon bekiáltott a szobában foglalatokodó ökölyi kis szolgáló leánynak:

— Zsuzsi, elkészült-e már a dolgoddal?

— Mindjárt készen leszek nagysága, pörögött odabentről egy szapora hang. A kis kékfestő szoknya libegett jobbra-balra s két vörös, a nehéz munkába megduzzadt kéz igyekezett átnyalábolni a nagy kemény párnákat beléizadva keservesen. Mert nagy mesterség ám úgy felvetni az ágyat, hogy az egyenes legyen, mint a deszka, ne essék benne gödör itt-ott s a terítő is úgy álljon rajta, mint a parancsolat, egyik vége ne álljon lejjebb, mint a másik. Olyan nagy művészet, hogy alig telik ki egy tizenhárom esztendő kis leánytól, a kire egy forint ötven krajczár van előirányozva minden hónap elsőjére. Ezt rendszeren mindjárt külön is szokta tenni Kemény ur, az árvai sóraktár kezelőtisztje, a kinek egyelőre még nem telik több ilyes czélokra. De hát meg van elégedve, — Meg vagyunk elégedve, — teszi hozzá ideges kézdörzsöléssel. Mariska páratlan asszony, nagyon szépen be tudja osztani.

Mariska pedig még mindig ott ült azon az egy ültő helyén és most már a körmeit vizsgálgatta. Remekszép körmei voltak. A piros vér majd keresztül tört rajtuk, hogy olyan volt mindenik ujja külön-külön, mint valami fantasztikus délszaki virág, hogy ne mondjam: mint azok a tengerben élő virágesodák, amik husból és vérből vannak. Akármelyik bankárleány drága nagy ezresekért elcserélte volna érte a maga szögletes kezét, a min nem fogott semmiféle patikaszér, — elcserélte volna, na ugy lehetne. O talán több hasznát vehette volna.

Az asszonynak is ilyesmi juthatott az eszébe, mert kellemetlen mosolygásra huzta a száját. Majdnem eltintorult az arca, a szép, szabályos vonásai, s a két ivelt korom-fekete szemöldök úgy rándult össze, mintha haragba volna egymással.

A nap is elbujt. Rongyosszélű fellegek jöttek fel délről, utóbb lagyos tavaszi eső kezdett szemecskélni. Már az asszony ruháját csapkodta, a borzas fekete haját, mely fésületlenül lógott ki a fakó kendője alól.

A kicsi szolgáló szóllott ki ujfennt:

— Tessék bejönni nagysága, — megfázik...

Az asszony gépiesen kelt fel és topogni kezdett a kis köves gangon. A lábai elszibadtak.

Ugy állva szinte nagyobb volt a rendesnél. A lompos pongyoláján is áttetszett a karcsu, formás teste, mely ruganyos volt, mint a párdúc. Majdnem meg kellett hajolnia, a hogy a kis alacsony lakásba belépett. Mindjárt utána jött az ura, Kemény ur, a sórtári hivatalnok.

Vörös, alacsony emberke, de csupa jószágból összerakva. Valami mondani valója lehetett, mert világos kék szemei ragyogtak s már az ajtóban elkezdte:

— Mariska...

Az asszony gunyos pózzal fordult vissza a tükörtől, épen a haját tüzte fel.

Kemény ur egy kicsit csillapította a nagy örömet és szinte kérlelve szólott a feleségéhez:

— Valami bajod van talán?

Az asszony olyasféle moztulatot tett, mint a hogy egyszer a szinpadon látta:

— Semmi...

Az ura odament hozzá és igen komikus volt, a hogy felnézett reá. Aa asszony elnevette magát és nevetett igen hosszan és igen különösen, hogy Kemény ur eszeveszetten szaladt ki egy kis eczetért a konyhába, más nem igen volt kéznél. Avval dörzsölgette aztán az asszonyt, a szép fehér homlokát: Mariska édes...

Az ökölyi szolgáló ott tipegett körülötte:

— Baja lett a nagyságának...

Kemény ur alig tudott lelket önteni a feleségébe, maga is olyan színű volt, mint a meszelt fal. Csak csókolta, csókolta annak a szépséges nagy asszonynak a kezét, a fehér kezét, a mely hideg volt, mint a jég. Mariska édes...

Ei is felejtkezett róla, hogy a delet is elharangozták. A csöpp leány ott kerülgette a hideg tüzhelyet s nagy titkon harapott egyet a kötője alá dugott nagy karéj kenyérből, a nővérféiben levő leányok éhségével. Kemény ural kettesben főztek aztán valamit. Az asszony nem evett belőle.

Kemény ur ijedtében ei is felejtkezett a

nál is és így jutunk arra következtetésre, hogy egyes protestánsoknak ezen szerlelett való gyakori kifakadásai nem egyebek, mint bűnbakkeresések. Nem törődtek a maguk dolgával, foglalkoztak mindenfélével, csak azzal nem, a mivel kellett volna, csináltak liberális politikát s most már kénytelenek belátni, hogy akkor, mikor nekünk ártani akartak, tulajdonképen maguk alatt vágják a fát: Tehát mindezek után kell keresni bűnbakot, ott a katolikus papság, a pápás egyház, a Mária-imádók, a sötétség lovagjai, üssük őket hiszen manapság ugyanis mindenki azokon veri el a port.

Ismerjük ezt a módszert mi is igen jól. Mi katolikusok is csináltunk egykor így. Mikor jól ment a dolgunk, hagyunk mindent a maga útján, csináltunk kormánypartit politikát. Támogattuk Tisza Kálmánt resttel lélekkel, segítettünk tönkretenni a függetlenségi pártot. Volt is akkoriban becsületünk. Senki sem nyult hozzánk. Becsületes emberek valánk tetőtől-talpig, mert magunk fődttük be gyűlék ny anyagokkal azt a házat, a melyet aztán Tisza és társai a fejünkre gyujtottak.

Ha aztán a nép züllött erkölcsében, vagyoni viszonyaiban, nem magunkon igyekeztünk javítani, hanem szidtuk szószékről, a fehér asztal mellől a mai romlott, erkölcselen világot, a mely hanyatt-homlok rohan vesztébe.

Fölbredtünk! azóta a reakciónak nevezett katolikus újjászületés csodákat művelt. Mindenütt mozgunk, mert továbbra is katolikusok s ennek a magyar földnek lakói akarunk maradni. De bezegg megindult ellenünk a hajsza. A katolikus klérus hemzseg a hazaáruló hecczkaplásoktól, népbolondítóktól.

Régebben, ha valaki szeme, nyelve,

nagy újságról. A fizetését száz forinttal javították. Ki is kalkulálta, mire telik most már bővebben. A lakáspénzt is följobb emeli ötven forinttal. A másik ötven az asszonyé lesz, költőpénznek, ékszerre, szép ruhára. Mariskának igen szűken tellett, majd csak olyan szűken, mint odahaza leány korában, a hol öt olyan nagy szépséges teremtes leste mohó vágygyal a kirakatok asszony-szemek káprázató bűbajos holmijait, a mik olyan nagyon jól illettek volna rájuk. Jobban, mint a gyárigazgató sovány, fekete kis feleségé, a kinek selyemből voltak még a hálókabátjai is.

Az öt leány olykor éjfélekig ezen álmodozott égő szemmel s a butorok elmosódó árnyékain, kívülről a libegő gázlángok sejtelmes világában mint ezer ördög kísértette őket a szó: selyem... Egette a lelküket mohó szomjuzózással, oltthatatlan vágygyal, zilált, kibomlott hajuk megcsapzott a durva ágfa végibe, a hogy oda-oda verték fejüket tehetetlen vergődésükben.

E-bent, a másik szobában, két elégedett öreg ember ezotte terveit: Gizellát elveszi a ezabó, — derék ember, — és Mariskát talán Kemény...

Ahitattal ejtették ki a nevét. Kosztosok is legtöbbször becsülték Kemény urat. A szorgalmas öregasszony ezekkel pótolgatta az ura szükséges keresetét.

És így Mariska még parthiet csinált Kemény ural.

A főváros fojtó légköre, hazug, bünnös utcáiból szép magas fekvésű hegyi városkába vitte az ura, a mibe még szebben virult az asszony, mint a szabadba ültetett virág. Olykor maga Kemény ur is megdöbben: milyen nagyon szép maga Mariska! — Az asszony ka-

vagy tolla megakadt rajtnk, nem szidtak bennünk mást, mint a kövér, nagyhasú papot, a ki semmittevésben közeli el busás jövedelmeit, ma azt a papot szidják, a ki a katolikus társadalom életrekelésén társadozik, a sovány hecczkaplánokat, a kik minden polgárt megillető politikai jogaikat is merik gyakorolni.

Csinálunk szövetezeket, tehát megindítottuk az osztályharcot. Társulatokat, köröket alapítunk. Fejlesztjük az összetartás érzetét, tehát fajgyűlöletből élünk. Prédikálunk, gyóntatunk, tehát sötétséget terjesztünk.

Mi azt mondjuk: Előre! Még csak a kezdetén vagyunk. Sokat, nagyon sokat kell még cselekednünk! Onnan túlról azt zúgják felénk! Halál a lázítókra. El kell szedni a vagyónukat, ne adjunk nekik autonómiát, kenyér és jog nélkül sorvadjanak el.

A nép átváltozik lassankint, hivebb ősei hitéhez, buzgóbban járja a templomot.

Tegyenek így protestáns testvéreink. Ne szidjanak bennünket, hanem ismerjék meg mulasztásaikat, fogják meg a dolog végét. Nézzék a maguk hibáját, egy kis önelkiismeret-vizsgálat nem árt ám! Alakítsanak szövetezeket, mentseik meg nyomorban szynylődő népeiket kiszipolyozóik körmei közül. Az igaz, hogy ez munkával, küzdelemmel jár, de érte egy nép áldja, követi az ő legjobb akaróját. Alakítsanak vallásos egyleteket, társulatokat, terjesszék köztük az igazságot, a szeretetet, a feltűről jövő vilárosságot, higgyék meg, jobban megértjük egymást. Mert mi katolikusok sohasem az igazságtól, sohasem a vilárosságtól félünk, hanem a rosszakarat, a terdítés, a tekete gyűlölet a mi ellenségünk.

czagott és úgy bánt az urával, mint egy kis gyerekekkel szokás. Kemény ur fityörészve jött, ment a hivatalába, ragyogott otthon a kis lakás, mint egy valóságos mesevár, a mibe úgy képzelte: ök ketten alkotják a mindenséget.

És egy ősz elfújta az egészét. Csodálatosan elfújta, mint a sárga levelet a fáról. Ah jól emlékezett rá Kemény ur, a bányatanácsos ó nagysága akkortájt járt lenn náluk, s látogatásával külön, az ő szerény kis házukat is megtisztelte. Akkor változott meg az asszony. A színe is megcsapadt s a haja borzasan csapzott arcába. Az ura biztatgatta csinján: de Mariska... Eh! — vont vállat ingerülten az asszony, kinek, kinek mek öltöztem. Hagyjon magamra, beteg vagyok.

És sóhajtozott éjszaka és verte fejét a nyoszolya széléhez, mint egykor régen.

Kemény ur alázatosan jegyezte meg olykor: — A bányatanácsos ur ó nagysága a kezdetet csókoltatja, igen szép levelet irt hoz-zám...

Az asszony szemében sajátosságos tűz lob-bant föl:

— Mutasd...

És kilopta az ura zsebéből és napokon keresztül nézte az elegáns, hosszú betűket. Összegubbaszkodva a díván sarkában, égő szemekkel. Az alkonyat úgy lepte meg s az árnyakkal együtt nőtt a maga lelke szotte ezernyi vízió, leánykori szobájuk ismerőse: a „selyem“. Ah! — bár várt volna, mint Czipkerőzsa, száz esztendeig, várt volna a királyfira, a selyem-emberre, a ki elvezeti: volna kastélyába, a hoi csupa ragyogás közt élte volna le ezt a fakó életét, hol meglelt volna szépségéhez a kert...

Valóságos önszereléssel húzogatta ujjait végig végig, arcán, a karján. Ugy álmodta, egykor

A kath. autonómia.

Minden felekezetnek megvannál a maga jogai, mindegyik ön maga kormányozza önmagát, intézi el az egyház belső ügyeit, csupán a magyar katolikusokat tartja alatt gyámkodás a liberális kényuralom. 48 óta kérünk, könyör-günk, hogy ne legyenek mi kegyelem-könyören élő gyermekei a magyar nazának, szavaink el-hangzanak és még mindeddig nem jutott a szabadságot, jogot és törvényt hirdető kormány anyyira, hogy nekünk is megadta volna azt, a mit senkitől mástól meg nem vont. Ifj. dr. Zichy János gróf tegnap a képviselőház ülésén a kultuszárca keretében kiváló beszédet mon-dott, a mely a Ház minden részében, kivétel nélkül nagy hatást keltett. Közöljük belőle azt a részt, a mely a katolikus autonómiáról szól:

A katolikus autonómia már régóta benn van a keletkezés stádiumában és nem bir kibontakozni abból a ködből, a mely eltakarja azt az Olimpus-t, amelyen a felekezetnélküli kormány tagjai trónolnak. Hát én kérдем, mikor lesz oly kegyes kultuszmi-niszter ur határozottan nyilatkozni ebben az ügyben, a mely állítólag már oly régen megérett Magyar-országban. És kérдем, hogy egy év óta tulajdonké-pen rájöttek-e végre arra, hogy ezen kérdés megol-dásánál kik az illetékes tényezők és az illetékes tényezők fognak-e nemsokára odahatni, hogy fel-lebentessék az a fátyol, amely oly tökéletesen és teljesen eltakarja ezt a nagyfontosságú kérdést. A kormány bizonyos erkölcsi pressziójának engedve, a képviselőház, még a mult évben, ugy emlékszem, február havában, a katolikus autonómia kongresszus felhívogszette az ő működését (Felszámolások jobb-felől: Presszió nem volt!) Bizonyos mértékben ezt is lehetett tapasztalni és minden tekintetben a han-gulat olyan volt és annyira hangsúlyoztatott a kor-mányhoz közel állók részéről az illetékes tényezők megnyilatkozásának szükségessége, hogy a kongressz-us ezen erkölcsi nyomás alatt szükségét látta, hogy tárgyalásait bizonyos időre felhívogszette azon re-ményben, hogy nemsokára újra megkezdheti azokat. Egy év elmúlt azóta a képviselőház és daczára annak, hogy állítólag mindenki óhajta ennek a kér-désnek a megoldását, mégis tulajdonképen az a kérdés egy lépéssel sem közeledett a megoldás felé.

valami csodának kell történni és érte jön a selyemember, a ki méltó párja lesz neki.

Kemény ur pedik csak büszégesen beszámolt vele, mire költötte azt a száz forintot. Évről évre egész kis vagyon nőtte ki magát elcsukva a vizitszoba polituros sifonérjába. Az asszony oda se nézett neki. Gyönyörű szép leveleket irt az ideáljának, de nem küldte el egyiket sem, elcsukta valami kis virággal, a délezzeg selyemember emlékének. A ki viszont ki tudja mennyit gondolt rá! — Mért hogy nem került egyívé az utjuk, mért is hogy nem ismerték meg egymást előbb?

És mikor erre gondolt, nem érezte, hogy szemközt futja rá a szél az esőt. Csak a kezét feltette, a nagyuri kezét.

Egy világos, derült nyári napon aztán, ott az ablak melletti tükörben valamit fölvedezett az arcán az asszony. Egy kicsi, vékony ránc volt az, mely végig szántotta a márványos homlokát a kigyózó fekete szemöldök között. Megfordult, mintha suhogást hallott volna a háta mögött, olyat, mint az elfojtott nevetés, mely egyszerre megzördült a függönyben, a butorok kárpitjain. Behunyta a szemét egy pillanatra, mialatt úgy érezte, hogy egy hideg kéz végig törli az arcát, mint a virágot a dér. Meghaltam, — mondotta tompa hangon.

... És úgy támadt fel megint, mint egykor régen, mint másnapos asszony, tán ugyan-abban a világoskék kartonruhában. Az a kicsike ránc nem is illett neki rosszul, és hogy mennyire kárpótolta érte a jó Isten, tanuoizony-ság rá az a kicsi ember, a kiről egy hetes korában már egész bizonyossággal konstatalta Kemény ur, hogy épen olyan vastag nyaka van, mint neki.

Mányiné Prigl Olga.

UJDONSÁGOK.

Mi ennek az oka t. miniszter ur és minő más titkos tényezők véleményét, vagy elhatározását várja az igen t. kormány, mielőtt ebben az ügyben végre is állást foglalna? Jellemző dolog, t. képviselőház — talán másfél évvel ezelőtől történt — hogy egy miniszteri biztosnak homályos nyilatkozata által a tisztelt zsidóság magát bizonyos mértékben érintve érezte és akkor az illető miniszter ur, nagyon helyesen, 2,1 óra alatt szükségesnek látta tisztázni a helyzetet. És egy ilyen fontos kérdésben, mint a katolikus autonómiaának a kérdése, a mely az államfentartó katholicizmust érdekli a legnagyobb mértékben és a legintenzívebben, nem nyilatkozik a kormány. Mindenről szól a miniszter ur, egy nagyszabású beszédet mond, minden részlete kiterjeszkedik és erről a nagyfotóságú kérdésről nem beszél. Méltóztassék tehát az igen tisztelt miniszter urnak megmondani, mikor fog a kormány azzal az előmonkálattal elkészülni, mikor fog nyilatkozni, hogy ennek alapján a katolikus autonómia kongresszus az ő tárgyalásait tovább folytathassa? Mert t. képviselőház, ez a halogatás fölötte gyanús és nagy mértékben képes a katolikus társadalom egy részét megerősíteni abban a gyanuban, hogy a kormány a katholicizmus szemben nemcsak indifferens, de bizonyos mértékben talán agresszív is és hogy ez a jelenlegi kormány abban is követi más államok szabadelvű kormányait, hogy minden felekezettel szemben kulás és szabadelvű, de akkor, mikor a katolikusok nagyfotóságú ügyéről van szó, megelégedik nemcsak az ő kuláságáról, nemcsak méltányosságáról, de bizonyos mértékben szabadelvűségéről is. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)

T. képviselőház! Akkor, amikor a protestások autonómiajéről volt szó, annak idején ott láttuk a katholicusokat ennek érdekében küzdeni. Igaz, hogy azok nem kérkednek szabadelvűséggel, de én azt kérdezem, hogy a magyar protestantizmus, melynek oly nagy befolyása van ez országban, érdeklődik-e tényleg oly intenzíve a katolikus autonómia iránt? (Szóts Pál: Igenis!) Ha igen, akkor méltóztassék odahatolni saját befolyásukkal, hogy ez a kérdés a kormány részéről minél előbb megoldás elé vitessék. Sejttem, hogy bizonyos mértékben a szabadelvűség az, mely akadályul szolgál, az a bizonyos szabadelvűség, amely mindenütt a világon, a szabadelvűen gondolkozó államokban azzal a sajtósággal bír, hogy mindig szabadelvű, de ha oly irányzatnak fentartásáról és olyan törekvésnek támogatásáról van szó, amely nem a liberalizmust, mint iskolát, mint pártot, mint politikai törekvést akarja előmozdítani, akkor ez a szabadelvűség egyszerre eltűnik, egyszerre elenyészik.

T. Ház! A kormányzatnak most módjában van és kezében van letéve a lehetőség arra nézve, hogy a katholicus társadalom iránt jóakarattal, érdeklődéssel kimutathassa, (Ugy van! Ugy van! balról.) ha a legerősebben és leggyorsabban intézkedik, hogy a katholicus társadalom is végre bírja mindazon jogokat, amelyek őt a legfőbb kegyuri jogok tiszteletben tartása mellett feltétlenül megilletik. (Ugy van! Ugy van! balról.) E tekintetben minden halogatás, minden nehézményezés és minden sükkelbűség csak megerősítheti meggyőződésükben azokat, akik azt hiszik, hogy a kormány, mely magát felekezetiellenesnek vallja, a szabadelvűség nevében továbbra is gyámkodni akar a katholicus társadalom felett. (Ugy van! Ugy van! balról.)

T. képviselőház! Mindaddig, míg nekem bizonyos mértékben ez lesz a felfogásom, a míg a közoktatási kormányzatban nem tapasztalom határozottan egy keresztény irányzatnak megerősítését, a nevelés és oktatás terén; mindaddig, amíg nem szakít a közoktatási kormányzat mai irányzatával, amely a vallási indifferentizmust propagálja és ennél fogva nem alkalmas arra, hogy erős erkölcsi támpontot nyújtson az ifjú generációnak, hogy megerősítse arra a küzdelemre, amely rejta vár, épp a magyar állam-észmé, a magyar állam jól felfogott érdekében; mindaddig, míg egy erős vallási irányzatot nem konstátólok, a mely alkalmas lesz az ifúságban a tekintély iránti feltétlen tiszteletet ápolni és nevelni: addig t. képviselőház, bizalommal nem viseltem közoktatási kormányzatunk iránt.

— F. hó 19-én azaz hushagyó kedden este 9 órától éjjel utáni 2 óráig az Otthon-kávéházban a honvéd zenekar farsangi tréfás műsorral hangversenyt tart.

Szövetkezeti élet. Vasárnap délután folyt le a ráczalmási ker. fogyasztási szövetkezet rendezévi közgyűlése, melyen az igazgatóság és felügyelőbizottság beszámolt az első — 7 hónapból álló, esonkaüzleti év eredményéről. A közgyűlés általános érdeklődés és lelkes hangulat mellett folyt le. Ha igaz az, hogy a mi sok fáradságunkba és nagy áldozatunkba került, az rendszeren kedves és drága nekünk — úgy ezt bátran el lehet mondani a ráczalmási keresztények szövetkezetéről. Nyolcz kazár boltos van a faluban s ezek mindegyike már jól megszede magát, tehát a vakmerőséggel volt határos ez érdekszövetségűt behalozott faluba bele állítani azt az igénytelen, agyonragalmazott keresztény boltot. De Isten és a nép nem hagyta el a feltett ügyet.

A nép megajánlotta és mindaddig hiven teljesítette a napi biztos kötelességét, aztán az ingyen fuvarozását. Van olyan gazda, a ki már 10-12 fuvar is teljesített — ingyen, a közös jó ügy iránti szeretetből. A szövetkezet első eredménye, hogy a nép megszabadult az áruuzorától. A szegény arató embernek tavaszra rendszeren kifogy a lisztje — sőt rossz aratásnál már karácsonykor hitelre szorul: eddig egy zsák lisztre aratás után 2-4 korona kamatot kellett fizetni; a szövetkezet 4 hónapra kamat nélkül ad becsületes embereknek jó minőségű árut. És mivel a szövetkezet igen nehezen, csak végső szükségben ad hitelt, ez által rászoktatja a könnyelmű magyart takarékosra s az adósságtól való irtózárra. A nép megértette vezetőit, kiknek élén egy igazi, derék magyar földesúr, Lehoczky Dániel áll, és ezer esábitás és rágalom mellett is kitartott a szövetkezeti lobogó alatt. A közgyűlést Lehoczky Dániel elnök-igazgató vezette; Csúcs István alelnök egy fali táblán érthetően megmagyarázta a számadásokat, melyekből kitűnik, hogy 7 hónap alatt a szövetkezeti házra kifizetett 700 koronán felül még 84 korona volt a tiszta nyereség; majd Pödör István esp. plebános, a felügyelő bizottság jelentését olvasta fel. Végül Szilágyi Gy. a szövetkezeti ügy fáradhatatlan bajnokja a központ kiküldötte tartott lelkes és érdekes előadást, melyben különösen óvta a népet a tulságos költelekezéstől, a pipérétől, a könnyelmű adósságesimálástól, mert hiszen jó részben ezek miatt nem boldog a magyar. A gyűlés a vezetőség és a szövetkezeti központ aranyiszívű elnökeinek, Zichy Aladár grófnak életével ért véget.

Tehát az „aljas lelkű“ Csúcs Pisti az ő princípálisa és más jólelkű keresztény urak segítségével mi mindent tett hét hónap alatt Ráczalmáson. A keresztényeket összecsoportosította, összefűzte, megtanította őket arra, hogy mi az összetartás, hogy mit vihet ki az egyesült erő és akarat. A nép takarékos lesz, a korcmától elszokik, mert rajta vannak jólelkű vezetői, hogy ne „hozom“-ra igyék. Így lassan-lassan reparálni lehet majd azt a sok hibát, azt a sok bünt, a mit a ráczalmási zsidók évtizedek alatt az ellen a nyomorult nép ellen elkövettek. Szemtelenység, még ha elgondolja is az ember, hogy két-három száz percentre dolgoztak, hogy egyik árverés a máikat érte, a gazdából cseléd, a jómóduból koldus, földönfutó lett. Most a szövetkezet egymaga többet vesz be, mint a nyolcz zsidó boltos együtt véve. Azt a jövedelmet is hogyan szerzik: veszetesre dolgoznak, olesóbban adják, mint a hogy ők veszik. Természetesen semmi másért nem tessik ezt, mint hogy a szövetkezetet megbuktathassák, aztán

majd eljön az ő országuk, akkor aztán levasalják azon a nyomorult népen, a mit eddig el kellett veszíteniök. Mily munkát, mily emberfeletti harcot kellett annak a szegény fiatalembernek vinni, hogy azt a népet ennyi időn keresztül is össze tudta tartani, hogy egy új boltot felállított, a kezdet nehézségein és botlásain túl, a szerény percent mellett is tudott jövedelmet produkálni. Ki csodálhatná tehát, ha az a nép egyily önfeláldozó ifjuhoz ragaszkodással viseltetik, ha szavát szívesen hallgatja, ha mindent megtesz érte, a mire képes, hiszen a zsaroló ellen volt oltalmazója. — De hát persze Csúcs Istvának is vannak ellenségei, a zsidók belefojtának egy kanál vízbe. Esténként, mikor a katholicus körből hazamegy, nem mehet egyedül, egy csomó keményöklű legény veszi körül, az életét féltik, többször nesztét vették már, hogy támadás készül ellene, tehát készek az életükkel megoltalmazni. No aztán még van van valaki, a ki Csúcs Istvánat belefojtának egy kanál vízbe: Tóth Artur, a Székesfejérvári Hírlap bokrosérdemű szerkesztője.

— **Rózsaszínű hír.** A szerelem rózsalánca ismét összekötött két szerető szívet s akarjuk binni, a sirig. Budapest mátlól kezdve egy szép asszonnyal gazdagabb, mi pedig egy szép leánnyal szegényebbek vagyunk. Ugyanis a helybeli székesgyházban ma d. e. 11 órákor esküdtött örök hűséget Bartushecz Artúr budapesti mechanikus Szieber Kornélia kisasszonynak, néhai Szieber János szép és kedves leányának. Legyen tartós a rózsalánc köteléke s szeretetben boldog az ifjú pár élete.

— **A csepeli eset.** Lapunk keddi számában említést tettünk róla, hogy a csepeli esperes plebános, Zettner Sebő megtagadta az egyház assistentiáját oly munkás temetésénél, a ki csak polgárilag volt megesketve és a ki Istennek még a halálos ágyon sem akart kibékülni. Erre most Zettner urtól a következő levelet kaptuk:

Jó hívem reputációja érdekében kell a „csepeli eset“-re vonatkozólag nyilatkoznom. Nem csepeliek voltam, kik 4 ablakfiókomat beverték — mert az ilyen csodát bámuló gyerekek kivül alig volt a temetésnél 10/10 csepeli ember, — hanem a budapesti soroksári-uti fegyvergyár piros kokárdás munkásaiból mintegy 100-an kísérték a szegény munkást, ki még a most üdvözítő polgári kötésben sem akart részesülni, annál kevésbé 8 évig az Ur oltára elé lépni. Hogy a liberális lapok polgári házasságot varrnak egy megholt koporsójára, ezzel csak olvasóközönségüket vezetik orránál fogva s igaznak a kath. pap ellen, de arról megint nem világoztatják fel olvasóikat, hogy a temetői szónok többek közt ezeket mondotta: „én a felszentelt lelkéset helyettesítem etc. . . . pedig én zsidó vagyok“ stb. . . . Vaszary Kólos hercegprímás egyik régibbi beszédében nagyon czéltöz Lengyelországra s ime Magyarországon már zsidó nélkül sem történhetik semmi. Az uraságoktól levetett . . . szónokok is kezdenek szerepelni . . . a katholicus ébredés előnyére.

Tehát ismét zsidókról szól az ének. Zsidók az új földesurak, zsidók a bankárok, zsidók a nagykereskedők, zsidók a nagyiparosok és . . . zsidók a szocialista ágítatók, a kik hangzatos jelszavakból és nem munkából élve, fölláztatják a népet a társadalmi rend ellen, a kik már a katholicus papot is helyettesíteni akarják. Aztán telekürtölik a zsidólapokat, hogy ime egy aljas, feketelelkű pap, a ki még az egyházi temetést is megtagadja, beverik az ablakfiókjait a népe nagy megbotránkozására. De azt bölcsen elhallgatják, hogy az egész csúrhét zsidók vezették, mert akkor minden tisztességes gondolkodó ember nem tesz ki a papot, hanem a zsidót szidja, mert a mint már említettük máskor is: nem találunk még keresztény em-

bert, a ki többé-kevésbé antiszemita ne lett volna. De jól van ez így tisztelt Izrael csemétéi, bennünket már úgy is csak a határtalan szemtelenség ébreszt fel.

— **Névmagyarosítás.** Vereich Mátyás ercsi-lakos vezetéknevét belügyministeri engedéllyel „Vértesi“-re magyarosította.

— **A Pécsi Napló óvása egy „kath. püspök“-jelölt ellen.** Magyarországon ilyen is lehetséges. Egy vidéki napilap, melynek szerkesztőségében, mellesleg mondva, a kereszténység igen kevésé, a zsidóság azonban 80%-ban van képviselve, feljogosítottnak érzi magát a következő hír kibocsátására:

„Az új székesfejevári püspök. Mint *váci tudósítónk* írja, a fejevári püspöki székre Csávolesky Lajos apát-kanonok és egyházmegyei tanfelügyelő van kinevezése s a kinevezésre gr. Csáky püspök már fel is terjesztette. Mi annál is inkább *kétkedve* fogadjuk e hírt, mert tudvalevő, hogy Csávolesky *antiliberalis*, majd később *néppártiakodásával* odatönn eljártozta már kis játékaikat.“

Ebből több érdekes dolgot lehet kiolvasni: 1. A Pécsi Naplónak *váci tudósítója* van. (Ugyan nagy hasznát veszi.) 2. A P. N. külön egyházbjoga szerint bármely püspök saját papjairól *jelterjeszhet* valakit valamely üres püspökségre, jelesül most a fejeváriára. 3. A P. N.-nak van egy *hibetőleg* (?) a kultuszminister eredetijéről lemasolt táblázata, melyben fel vannak sorolva azon tulajdonok, melyek „lehetetlené“ tesznek valakit arra, hogy az apostolok utódjává tessen. Ezen a táblázat persze rajta van az antiliberalitás és a néppártiakodás. (Tehát más nem possible, mint az, a ki liberális?) 4. A P. N.-nak van (?) kimerítő *conduite-lisztája* az ország összes papjairól, melyben jól „megfektete *czeruzizva*“ vannak azok, a kik valaha szót mertek emelni a kormány, pláne a liberalizmus ellen.

Mi csak azt mondjuk t. kollégáinknak: *kandidáljon* rabbinusokat, ne meg *prédikátorokat*, de ne *kath. püspököket*.

— **Burgonyatermelők értekezlete.** A Székesfejevárt létesítendő keményítőgyár felállítására tárgyában a megyei burgonyatermelők ma d. e. 10 órakor Koller Pál elnökkel mellett a Fejérmegyei takarékpénztár tanácstermében igen népes értekezletet tartottak, a mely alkalommal a termelők véleménye a gyár alapítását illetőleg két részre oszlott és pedig az eredeti terv szerint a termelő a részvénytársaságban kötelező részvény jegyzése által biztosítaná a nyersanyagot termő területet oly módon, hogy a termék értékének egy ötödét öt éven keresztül az üzletbe, illetve a részvényekbe fektetné. A másik vélemény szerint a termelő érkei csak a kötelező termelés alapján fix-árak mellett csatoltatnak a gyárhoz az által, hogy a termelő a burgonyát — a gyár helyszínén érve — 2 koronáért átadja. Az értekezlet ez alkalommal elhatározta, hogy tájékoztatás végett a fenti értelemben körlevelet intéz a termelőkhöz oly kéressel, hogy a fenti nézetek egyik vagy másik mellett megnyilatkozzék s állást foglaljon.

— **Adakozás.** Manndorff Géza báró velenzei földbirtokos 20 koronát — mint a k. nyéki segélyegylettől járó választmányi tagsági tiszteletdíjának felét — az idén is a k. nyéki róm. kath. iskolának adományozta. Kenessey Lajos petteendi földbirtokos pedig utólag 4 koronával váltotta meg a k. nyéki iskolábra szóló meghívóját. A nemes lelkű adakozóknak ez uton is köszönetet mond az illetékes *iskolaszék*.

— **Részvénytulajdonosok.** Szűts Pál volt vármegyei főmérnök elhunytával a megyei közg. bizottság a következő részvénytulajdonosokat intézte dr. Szűts Andor ügyvéd, megyei biz. taghoz, mint az elhunytak *hához*:

„Fejérmegyei közigazgatási bizottsága mely megilletődéssel értesült azon súlyos veszteségről, mely Tekintetességdet szeretett, jó atyjának, tekintetes Szűts Pál úrnak, Fejérmegyei volt főmérnökének elhunytával érte. E bizottság minden tagja őszinte szívvvel osztozik fájdalomában s azon óhájának ad kifejezést, hogy azon mély és igaz részvét, mely a társadalom minden rétegében barátai és tisztelői körében megnyilat-

kozott, bár enyhítene szíve fájdalmát s szolgálja vigaszul és erősítőtül a nagy veszteség elviseelésében.“

— **Esküdtárszéki tárgyalás.** Részletesen közöltük a Wirth-féle ügyben megtartott esküdtárszéki tárgyalás lefolyását, a mely alkalommal a hozott verdikt általános megnyugvást keltett. A kérdések megállapítása után az esküdtek egy órai tanácskozás után Wirth Lajost szándékos emberölés büntetében mondták ki vétkesnek s ezért az esküdtörbőség vádlottat 10 évi fegyházra s a büntetés kitöltésétől számítandó 10 évi hivatalvesztésre ítélte. *Holly Géza* védő az ítélet ellen semmisséget jelentett be.

— **Böröndi redivivus.** A székesfejevári polgári lövészegylet választmánya tegnap d. u. 4 órakor a kölcsönös népségélyező egylet tanácstermében *Tóth Aladár* lövészmaster elnökölte mellett ülést tartott, a mely alkalommal tüzetesen átvizsgálták Böröndi Béla pénztári számadását lévén ő a fenti egylet pénztárnoka. A pénztári számadásokat a választmány nem találta ugyan rendben, hiány azonban nem volt megállapítható, sőt a számadások szerint egyes kisebb tételeket Böröndi a sajátjából fedezett.

— **Szini előadás a zárdában.** A velenzei apáca zárdá leányiskolájának növendékei f. hó 13-án délután igen sikerült színelőadást mutattak be az alkalomra meghívott s nagyobb részt a növendékek szímeiből álló közönségnek. „Az elrabolt fiu“ — című két felvonásos vígjátékot adták elő a leányiskolai felső osztályok tanulói oly kedves ügyességgel és könnyed otthonossággal, hogy a mindvégig élénk érdekléssel szemlélő közönség kellemesen szórakozott a kis műkedvelők előadása alatt. Különösen kiváltak szerepük ügyes alakításában: a szép kis Durmics Erzsike (az elrabolt fiu), Takácsy Margit, Klauz Anna és Sinka Mari. Az előadás hatását nagyban emelték az ez alkalomra készített csinos színpalak és díszletek, melyek előállításai és beszerzési költségei tisztelőből *Zsófia* nővér műveltekének és nemes ügybuzgóságának jól sikerült műve volt; a farsadagos rendezésben pedig segítségére állt *Praxedis* nővér. A köztetszésben részesült színelőadás után a zárdá lelkes főnöknője egy kis farsangi táncmulatságot engedélyezett az iskolásleányoknak, a kik élve a hálásan fogadott engedelemmel boldog örömmel perdültek tánczra. E hó 17-én a zárdá ovodásainak lesz egy kis ártatlan farsangi mulatsága.

— **Meghívó.** „Szent István első apostoli királyról“ czimzett székesfejevári temetkezési társulat f. é. február hó 17-én vasárnap délelőtt 10 órakor a városház nagytermében 40 dik évi közgyűlést tartja, melyre a társulati tagok tisztelettel meghívatauk.

— **Dr. Kneifel Ferencz ügyvéd a jogkereső közönség tudomására hozta, hogy ügyvédi irodáját Székesfejevártól, Szent-István tér 1. sz. alatt (agppapok háza) nyitotta meg.**

— **A farsang vége.** Nemzeti színű falragason a következő izléstelen dolgot olvassuk: „Száz szónak is egy a vége, ez a farsang vége! Zajos élet után zajos a kimulás! Minden jó, ha a vége jó! A helybeli önkéntes tűzoltóegylet által saját egylete javára február hó 19-én, hushagyó kedden a „Fehér Bárány“ vendéglő termeiben *böjötlenéssel* egybekötött álarczs-bál rendeztetik, melyre a nagyérdemű közönséget tisztelettel meghívja és kéri, ha lehet, inkább álarczban megjelenni sziveskedjék, a rendezőség. Belépti díj 1 korona 20 fillér.“ Hogy egy erkölcsi testület rendez ilyen mulatságot, épen nem találjuk helyesnek; a testület tiszteletreméltó, komoly hivatásához jobban illet volna egy komoly mulatság, mint egy izetlen komédia, melynek erkölcsi árnyoldalait a multból eléggé ismerjük. Még egy szempont van, a mely komoly megfontolást igényelt volna. Szerdára kezdődik ugyanis a nagybajt s ez az idő, de főleg a hamvazó szerda a bűnbánat ideje. Egy olyan városban, melynek lakói közül 60% róm. kath., talán lehetne respektálni a vallási tekinteteket is. Különben figyelemmel kísérjük, mennyiben fog érvényesülni a hamvazó szerdai zenetiltalom. A város közönségének jóizését fogja igazolni a kivánatos sikertelenség.

— **Balyu-bál.** A sárvári róm. kath. körholnap azaz f. hó 17-én *Molnár Antal* vendéglősnél levő saját helyiségében a kör könyvtára javára *balyu-táncvigalmat* rendez, mely este 8 órakor veszi kezdetét. Belépő díj személyenként 60 fillér. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak.

— **„Székesfejevári Friss Ujság.“** Új lapjainkunk akadt e czimen, mely holnaptól kezdve a krajezour friss ujságok módjára fogja ellopni városunkat. Az új lap szerepvivői a következők: Székely Viktor laptulajdonos, Kaufman t. kiadó és Gaszner József a felelős szerkesztő. Könnyű kitalálni, hogy a lap nem politizál, csak afféle csendes k mulású társadalmi lap lesz, megjelenvén két, hirdetésekkel spékelt oldalal, mert hiába ez a fundamentuma az ujság vállalatnak. Mindenesetre kíváncsian várjuk az ujszülöttet, melynek bölesője sirja is lehet egyszersmind.

— **Dalestély.** A székesfejevári év. ref. dalkör holnap, azaz f. hó 17-én ifjúsági könyvtára javára az iskolaépület dísztermében szavallatokkal és felolvassal egybekötött dalestélyt rendez. Kezdeté 8 órakor. Belépti díj tetszés szerint. Az estély műsora a következő: 1. Bajos Jeremiás, (monolog) előadja: Antal István 2. Felolvasás, tartja Gulyás Kornél hitoktató s lelkész 3. Jaj de szomoruan szól (népdal) Kalma Istvánról, éneklé a daráda. 4. Az orr, (monolog) előadja Kertész József 5. A kis kiváncsi, (monolog) előadja: Pap Mariska 6. A mama kedvence, (monolog) előadja: Papp Kálmán 7. A szerelem, (népdal) éneklé a dalárda. 8. A ki meg az nyer, (dialog) előadják: Papp Katieza és Tausz Ferencz 9. Szórakozott kisasszony, (monolog) előadja: Jakab Mariska 10. Fel, töltetek fiuk. (Bordal) éneklé a dalárda. 11. Zsidó honvéd, (monolog) előadja: Mérey Péter. 12. Hymusz, éneklé a dalárda.

— **Elvesztett boldogság.** *Kereks Mihály*, a jelenlegi szintársulat tagja írta e szindarabot s a népszínházi pályázaton Bokor után s Géczy előtt dicséretet kapott. Zenéjét Martonfalvay György színházi karnagy írta. Még e hónap folyamán színr kerül e darab színpadunkon s hisszük, hogy a közönség tömeges látogatásával fogja pártolni a törekvő író színeszt. A színmű Erdélyben, Bánly-Hunyad vadregényes táján játszik s így közönségünknek alkalmá lesz a híres kalotaszegi népviseletet megismerni. E színmű előadására a fővárosból is többen le fognak rándúlni.

— **Tűz a vidéken.** Jenői levelezőnk írja, hogy f. hó 14-én a vészharang kongása ejtette rémületbe a község lakosságát. *Tímórn János* ottani lakos háza állott lángokban s bár a községnek rendszeres tűzoltói nincsenek, a lakosok fáradhatlan munkássága elhárította a nagyobb veszélyt, amennyiben a tűz tovatérjedését meggátolta. A ház nem volt tüzmentesen építve s először a mestergerenda fogott tüzet, a honnan a lángok néhány percz alatt átterjedtek a tetőzetre. A kár 400 korona, mely összeg biztosítás folytán megtérül.

— **Tolvajlás.** Soponya község az utóbbi időben nagyon sokat ballat magáról, verekedés, lopás nem mennek ritkaság számban e község területén. E hó 14-én reggel — mint ottani tudósítónk írja — *Márton István* gazda ébredt, szomorú reggelre. Lakszobájából ugyanis cipőt, ruhát s egyéb, a szobában levő könnyebb tárgyakat egy óvatlan pillanatban elloptak. A csendőrség szorgos kutatása rövid idő alatt eredményre vezetett, mert még aznap kézre került a tettes *Mészáros Teréz* nádasu-ladányi illetőségű, faezér eseléd személyében, a ki már napok óta a községben tartózkodott. A lopott tárgyak nagy része megkerült s bűnéért a tettes a helybeli járásbírósnágnál veszi el büntetését.

— **Vesztett eb.** Folyó hó 13-án Igar község utcáin egy kóbor ebet vettek észre az éjjeli örök. A szemtanúk állítása szerint az eb ingerült volt, a községi ebekkel verekedett s állítólag 6 ebet mart meg. Szájából véres hab folyt, miből vezettségre következtetvén az örök a kutyát agyonverték. Az illetékes járási állatorvos boncolási jegyzőkönyve szerint az eb tényleg veszett volt, emberekben azonban kárt nem tett.

A ker. szövetkezetek előnye és haszna.

Irta: **Ullejn. Ferencz tanító.**

Pályadíjnyertes dolgozat

Az egymásra utalás örök törvénye, a társulási ösztön, mely az embereket keresetlenül is összehozza, az egy czélért való küzdés, az elvi közösségek, s általában a népegyetem szociális élete nem más, mint egy-egy szövetkezet, mely az embereket hasznossági okokból, vagy eszmei közösségből csoportosítja, egy testté tömöríti, hogy az jóban vagy rosszban, a hasznosban vagy kárban megosztozzanak, hogy a hasznóból ki-ki részt nyerjen és a kárt egymás vállairól leszedjék és egymás közt megosszák.

Ez a vázlat szerű szociál-philosophiai meghatározás röviden magában foglalja a szövetkezetek hasznosságát és így szükségességét. Megosztani egymás közt az anyagi hasznot és az anyagi kárt. A felebaráti szeretet törvényére épített intézmény ez, mely nem türi az egyed meggazdagodását a tömeg rovására és a mely intézmény nem nézi közönynyel az egyesek károsodását, anyagi romlását, hanem részt kíván magának belőle, hogy a baj megosztásával a baj elenyésszen.

Ki tagadhatná tehát a felebaráti szeretetre épített ily szövetkezetek erkölcsi és anyagi hasznosságát? Nem erkölcsileg szép-e, fölemelő-e, midőn az emberek arra a czélra tömörülnek, hogy a közös munka gyümölcsein megosztozzanak és az anyagi kár következményeit levegyék az egyesek vállairól? Nem jut-e itt kifejezésre a testvérsülési isteni eszméje, nem tümörítik-e az ily szövetkezetek még a szétvonó elemeket is, és ki fogja tagadni az ily szövetkezetek társadalmi nagy jelentőségét?

Az ily szövetkezetek emlékünkhöz idézik őseink pátriárchális háztartási viszonyait, midőn még fennállott a vagyonközösség, mikor az erdők vadait, a folyók halait és a föld gyümölcsét mindenki tulajdonának tekintette. A szövetkezetek általánosítása megteremté a korlátolt vagyoni körön belül az egységes nemzetcsalád eszméjét, a háztartási közösséget, a nemzeti nagykönyhat egy tüzhelyely.

Nemzetgazdasági szempontból bírálva el a kérdést, meglepő eredményre jutunk. A nemzetgazdaság alapfeltétele a nemzet egyetemének vagyonosodása. A nemzetet pedig nem a szeparált egyedek teszik, hanem teszi az egész nemzettest, a népcsaládok egysége. A magántulajdont képező üzletet az egyed gazdagodását czélozzák a tömeg rovására és így származnak a tőzsérek, a pénzaristokraták, kik hajlamaik és igényeik szerint, bevásárlásaikhoz és megrendeléseikhez mértén adnak ugyan valamit vissza az ő adófizetőiknek; de mily csekély hányada az a nagy tömegtől össze arácsolt óriási összegnek.

Mig ellenben a szövetkezeteknél szegény, gazdag egy közös pénztárba rakja be filléreit, s a mi hasznot az egyes üzletágak hajtanak: abból betéteihez mérten ki-ki részt is vesz. Minden részvényes önmagának a kereskedője, a ki a hasznot nem szállítja egy-egy kereskedő zsebébe, hanem mint sajátját forogtatja.

(Folyt. köv.)

Színház.

Február 14.

F. Lányi Irma jutalomjátékaul Dumas „A nők barátja” című vigjátékát adták elő. A színház megtelt, a mi annak jele, hogy a jutalmazandót közönségünk kedveli, színészi képességét méltányolja. Lányi Irmát tehetsége és hajlama a — manapság hálátlan — drámai szerepkörre utalta s e körben sok jeles alakításával ismerkedtünk meg ez idényben. Mély kedélyű, termékeny fantáziájú, kiválóan intelligens, nagy routinnal bíró színésznő, a ki tág szerepkörében mindig megállja helyét és distingvált játékaival természetes drámai szavaltával valósággyal elragadja hallgatóságát.

Mai szerepében Simrose grófnőben pedig arról győződött meg bennünket, hogy nemcsak a

szaváló szerepeket tudja teljesen érvényre emelni, de a nagyobb routint, fejlettebb színészi képességet igénylő szalonszerepekben is otthonos, — a szinpadi társalgás nagy művészetében is jártas.

A ma előadott vigjáték tárgya különben a nőnek — hogy úgy mondjuk — a természetrajza. A szerző e részben nézeteit a vigjáték szereplőin részint mint példákön mutatja, részint de Ryonnal, a nők barátjával (*Halmay*) szellemes modorban elmondítja. De Ryon helyzeteket teremt és segít elő, melyben Simrose grófnőnek a nagyvilági hölgynek egész lelki- és kedélyvilága élénk tárul. A grófnő és de Ryon viszik a darabot, a többi alak ezek körül csoportosul és de Ryon, illetőleg a szerző nézeteinek illusztrálására szolgál. Az egész darab egy igen érdekes, szellemes értekezés a nőkről, cselekmény, mese egészen mellékes benne, de Simrose grófnő érdeklődést tud kelteni s de Ryon szellemes előadása lekötö a publikum figyelmét és gondolatokat képes a nézőkben ébresztetni.

Színészeink ezt a darabot elég gondval és készültséggel adták elő. A dialogok folyékony mentek, feltűnő pauza, akadozás egyszer sem volt. *Halmay* (de Ryon szerepében) értelmesen és a kellő pointírozással — élezzettséggel — beszélt; arczjátéka is kifejező volt, csak a világi könnyedsége hiányzott beszédében, mozdulataiban. De ezt a kis hiányt a néző fantáziája képes pótolni. *Déri* belezalálta magát a komoly *Montégre* szerepébe, véleményünk szerint azonban ez a szerep nem neki való. *Szathmáry* Simrose gróf szerepében nem keltett érdeklődést, az a szép jelenet, midőn a gróf nejének átadja végrendeletét és töle bucsuzik — *Szathmáry* előadásában szintelen volt. *Szellényi* Emilia, *Kovács* (Leverdet házaspár.) *Fóti* Frida (leányuk), *Tisztay* (Des Targettes), *Lőrinczy* (Haekendorf kisasszony) és *Szabó* Pál (Chantrin) szerepeiknek megfelelőleg jellemzetesen és élénken játszottak. h — d —.

IRODALOM.

— **A szerető királya.** Nagyöbji beszéd-sorozat. *Nagy Antal*, a kit irodalmi munkássága és érdemei elismerésül a győri káptalan tagjává emeltek, egy igazán kedves könyveskével ajándékozta meg a könyvpiacot, melyben az Üdvözítő kiszívését tárgyalja. Az ő ismer: modora, széles látóköre kitűnő példák, a melylyel előadását megvilágítja, melegen ajánlják a művecskét. Kapható Győrött a szerzőnél. Ara 1 kor. 10 fill., kötte 2 kor.

— **Brassói csárdás.** *Szemlér* Ferencz, lapunk külmunkatársa, jönevű póéta, brassói tanár pompás dalait Gaál Pál megzenésítette s most a brassóiak széltében-hosszában éneklék, muzsikálják a kedves, fülbemászó csárdást. Ara 1 kor., a mely jótékony czélra fordítatik. Megrendelhető Brassóban a Barassói Lapok-nál vagy Herz L. könyvkereskedésében.

— **Katolikus Egyházi Zeneközöly.** Az országos magyar Czeczilia-egyesület hivatalos közölyne. A legutóbb megjelent 2. szám a következő dolgozatokat tartalmazza: Egyházzenei kongresszus Győrött. — Róma és Solesmes. — Az egyházi ének és énekesek. — A misekönyv kincsei. — Indifferentismus a zenében. — Az egyház hivatalos chorális könyvei. — Magyar Sion és a chorális. — A kitűnően szerkesztett s magas nívón álló szakfolyóiratot a legmelegben ajánljuk. Az egyházi zene érdekeit manapság egyedül ez a hét éves multtal bíró folyóirat képviseli s tevékenysége a szaktörök előtt igen becses. — Előfizetési ára egész évre 3 kor. 20 fill. Az O. M. Cz. E. tagjainak 2 korona. Kiadóhivatal: Budapest, VIII. ker. Márai Terézia-tér 9. szám.

— **A magyarországi római, görög katolikus és szerzet-s papáság névtára 1901-re.** Szerkeszti és kiadja *Schmidt* Ferencz, az Egyházi Közöly szerkesztője. Budapest, VII. Szegényház-tér 8. Ara 4 kor. Nagy szolgálatot tesz mindazoknak, kik Magyarország összes papáságairól a legújabb adatok szerint tájékozást akarnak szerezni. A mű óriási fáradsággal és lehetőleg pontosan van összeállítva.

— **Lubrich Neveléstudománya**, melyet az elhunyt tudósok rokona dr. Pacséri Károly Nógrádmegye kir. tanfelügyelője rendez sajtó alá, már márczius közepén elhagyja a sajtót. A szóban forgó mű az eddigi három kiadástól lényegesen eltér, a mennyiben az újabb tudományos eredményeket, főleg annak lélektani részében teljesen felüli s egyéb részeiben is lényeges átdolgozást nyert. A két vaskos kötet előfizetési ára 10 korona. A mű bolti ára 12 korona leaz. Pedagógusoknak a sajtó alá rendező azon kedvezményt nyújtja, hogy a műre őt, két koronás havi részletben is előfizethetnek. Az előfizetések márczius hó 10-ig Balassagyarmatra (Nógrádmegye) küldendők, dr. Pacséri Károly kir. tanfelügyelőhöz, ki egyszerű levelezőlapon előjegyzéseket is elfogad. Előjegyzőknek a mű utánvétel küldetik meg.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. N. Adony. Hogy ki a jelölt? azt egyelőre még nem akarjuk elárulni. Tény, hogy egy szűkebb-körü értekezlet azt a meggyőződést nyilvánította, hogy Fejérvár hithű és katolikus népénl igen is van és pedig erőstalaja van a néppártnak, legalább is van olyan talaja, mint a meggyűlölt kormánypártnak s mint a minket, katolikusokat gyűlöli Kossuth pártnak. Hígyje el, a 48 ma már csak cégér. Hanem cselekedjenek maguk is. Annyi bizonyos, hogy kerületre számíthatunk Fejérmegyeben.

M. B. Szefférvár. Örülünk, hogy ön is osztja cikkirónk véleményét a Friss Újságról és a többiről. Tornay Ferencz úr, lapunk munkatársa írta.

Alulírott ezennel becses figyelmébe ajánlom a nagyérdemű közönségnek — helyben (Székestéjérvárott) Zöldfa-utca 19. szám alatt — a mai kor kívánalmainak megfelelően berendezett

kőfaragó-üzletemet

és sirköraktáromat,

hol elvállalok ugyanis minden, e szakmába vágó kő- és képtaragó munkákat, mindenemű *Márvány, Granit, Syenit* és *Laborador* stb. siremlékek készítését, ugy természet-homok kövekből készítek mindenemű sir- és utifeszületkereszteket a leg-szebb kivitelben.

Elvállalok továbbá sirszegély-kövek készítését mindennemű kőből. Készítek mindennemű márványkőből *keresztelő medenczét* és *Urasztalát* — márvány asztal-lapokat és mozdókat Carrarai- és különféle márványból; ugyszintén elfogadok régi sirkövek átalakítását és javítását.

Munkáimért mindenkor szavatolok, melyet a legcsinosabb és legszebb kivitelben készítek a legutányosabb árak mellett. *Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközölk.*

Számos pártfogást kérve kiváló tisztelettel
RÁKOS FERENCZ,
kőfaragó-mester.

